

Polskie książki informatologiczne: przegląd nowości wydawniczych

Anna Stanis

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

BIBLIOGRAFIA: ŹRÓDŁA – STANDARDY – ZASOBY. PRACA ZBIOROWA POD REDAKCJĄ JERZEGO FRANKE. WARSZAWA: SBP, 2013, SS. 320. SERIA NAUKA – DYDAKTYKA – PRAKTYKA 145. ISBN 978-83-64203-01-5

W serii Nauka – Dydaktyka – Praktyka Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich ukazała się publikacja przygotowana przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego *Bibliografi@: źródła – standardy – zasoby*, poświęcona wybranym zagadnieniom bibliografii. Publikacja stanowi pokłosie II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Bibliografia teoria, praktyka, dydaktyka”, która odbyła się w Instytucie Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych u w w dniach 7–8.11.2012 r. i zawiera rozszerzone wersje 14 przedstawionych na niej referatów oraz dwa artykuły przygotowane specjalnie dla tego tomu, autorstwa Jerzego Franke (redaktora książki) i Wandy Klenczon.

Kolejność tekstów odpowiada ich podziałowi na trzy grupy tematyczne. W pierwszej grupie znalazły się teksty związane z najnowszymi technologiami semantycznymi, w drugiej omówiono stan prac nad poszczególnymi opracowaniami bibliograficznymi. Trzecia grupa obejmuje omówienia historycznych i aktualnych aspektów bibliografii i praktyki bibliograficznej.

Pierwszą grupę otwiera tekst Marcina Roszkowskiego prezentujący metody modelowania danych bibliograficznych, które stanowią współczesne alternatywy wobec formatu MARC 21, dostosowane do potrzeb środowiska sieciowego i wymagań przetwarzania semantycznego (MARCXML, wykorzystanie RDF do kodowania danych bibliograficznych, model Linked Data, projekt BIBFRAME). Technologiom semantycznym poświęcony jest też artykuł Bartłomieja Włodarczyka, w którym zostały omówione i porównane możliwości dwóch rodzin standardów: związanych z semantycznym Webem standardów RDF/OWL oraz standardów map tematów. Problem bibliografii narodowej w świecie technologii sieci semantycznych opisała Magdalena Krynicka. Bibliografii narodowej i jej jakości zależnej od wyboru jednostki opisu bibliograficznego poświęciła swój tekst Wanda Klenczon. Prace nad nowymi narzędziami reprezentacji zawartości informacyjnej zasobów sieciowych, prowadzone w ramach projektu SYNAT przedstawiła Justyna Walkowska w artykule *Proba automatycznego przekształcania opisów publikacji z polskich bibliotek na model FRBRoo*. Przedmiotem tych prac było opracowanie modelu zintegrowanej reprezentacji zasobów bibliograficznych i zasobów dziedzictwa kulturowego, opartej na FRBR i ontologii CIDOC CRM.

W drugiej grupie artykułów, poświęconej omówieniu ważnych przedsięwzięć bibliograficznych znalazły się teksty na temat bazy Poloników zagranicznych Danuty Bilikiewicz-Blanc, *Bibliografii Historii Śląska* Małgorzaty Pawlak i Karola Sanojca, bibliografii katyńskich Artura Znajomskiego, bibliografie historyczne Anny Grucy oraz źródła informacji na temat piśmiennictwa polskiego w zakresie nauk politycznych i dziennikarstwa Ewy Busse-Turczyńskiej.

Trzecią grupę tematyczną tworzą różne zagadnienia historii bibliografii i praktyki bibliograficznej. Adam Nowak opisał dotychczasowy model periodyzacji historii bibliografii i złożył propozycje osi czasu chronologii bibliografii. Tomasz Kędziora przybliżył czytelnikom niektóre problemy warsztatowe bibliografii retrospektywnej w aspekcie historycznym na wybranych przykładach oraz dostęp do zasobów bibliograficznych w bazach cyfrowych. O dostępie do międzynarodowych baz bibliograficznych m. in. Web of Science, Scopus z punktu widzenia praktyka dowiademy się także z artykułu Witolda Sygockiego. Wartość informacyjną katalogów internetowych ocenia Adam Jachimczyk. Różnorodność przedstawionych w tomie problemów doskonale koresponduje z treścią artykułu Małgorzaty Jaskowskiej *Potrzeba, trudności i formy przekazywania wiedzy i umiejętności w zakresie bibliograficznych systemów informacyjno-wyszukiwawczych studentom – przedstawicielom „pokolenia google”*.

Na osobną uwagę zasługuje tekst Jerzego Franke, który jest redaktorem całego tomu i autorem słowa wstępnego, *Jednolite standardy bibliograficzne – anachronizm czy konieczność*. Artykuł zawiera omówienie sytuacji w zakresie opracowania norm dotyczących opisu bibliograficznego. Autor wskazuje na rozbieżności w pragmatyce opisu bibliograficznego, które wynikają ze zbyt enigmatycznych zapisów w normie na przykładzie zastosowania hasła korporatywnego. Porównuje opisy bibliograficzne tych samych dokumentów w bazach NUKAT i Biblioteki Narodowej, a także opisy bibliograficzne tworzone przez różnych katalogerów i wprowadzone do tej samej bazy. Stosowane są także odmienne praktyki katalogowe dotyczące również zapisów w hasłach dodatkowych (pole 700 i 800 formatu MARC 21). Autor podkreśla znaczenie kartotek haseł wzorcowych, krytycznie oceniając ich wykorzystanie w oprogramowaniu MAK+, rekomendowanym przez Krajową Radę Biblioteczną do implementacji w bibliotekach publicznych oraz generalnie jakość danych bibliograficznych w katalogach prowadzonych w tym systemie..

Ta wartościowa publikacja ukazuje nam wiele zagadnień związanych z teorią i praktyką bibliograficzną, wśród nich każdy z pewnością znajdzie dla siebie interesujący problem.

HANNA BATOROWSKA: *OD ALFABETYZACJI INFORMACYJNEJ DO KULTURY INFORMACYJNEJ. ROZWAŻANIA O DOJRZAŁOŚCI INFORMACYJNEJ*. WARSZAWA: SBP, 2013, SS. 156. SERIA: NAUKA – DYDAKTYKA – PRAKTYKA 142. ISBN 978-83-61464-87-7

Podobnie jak poprzednio omówiona pozycja, w serii Nauka – Dydaktyka – Praktyka ukazała się książka Hanny Batorowskiej poruszająca niezwykle aktualny temat kultury informacyjnej współczesnego społeczeństwa. Jednym z przedmiotów badań Batorowskiej są użytkownicy informacji, ich zachowania informacyjne, sposób korzystania z informacji, świadomość i dojrzałość informacyjna, którą dysponują. Autorka przedstawia cechy i sposoby osiągania dojrzałości informacyjnej, dowodząc iż kształtowana jest od najwcześniejszych lat edukacji człowieka. Wskazuje, że proces dojrzewania informacyjnego jest procesem ciągłym i nie powinien ograniczać się tylko do opanowania umiejętności komputerowych. Jednym z elementów osiągania dojrzałości informacyjnej jest umiejętność permanentnego samokształcenia. Batorowska wnikliwie rozpatruje definiowanie kultury informacyjnej, obszary jej badań i jej znaczenie w życiu społeczeństwa. Za przedmiot badań kultury informacyjnej uznaje kompetencje informacyjne. Omawia też sposoby kształtowania kultury informacyjnej użytkowników.

Przedstawione w książce problemy wpisują się w ciągle trwającą ogólnonarodową dyskusję jakie powinny być kierunki, sposoby i cele kształcenia w zakresie tzw. *information literacy*. Ze względu na poruszony problem ciągłości procesu kształcenia publikacja ta jest skierowana zarówno do pedagogów kształtujących świadomość informacyjną młodego pokolenia jak i bibliotekarzy, bibliotekoznawców i informatologów, którzy podejmują trud edukacji informacyjnej już nieco starszych użytkowników.

RAFAŁ LEW-STAROWICZ, KATARZYNA LORECKA: *WŁĄCZENIE CYFROWE – DROGA DO INTEGRACJI SPOŁECZNEJ*. WARSZAWA: WYDAWNICTWA UNIwersYTETU WARSAWSKIEGO, 2013, ss. 165. ISBN 978-83-235-1140-3

W książce omówiono problem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Zdefiniowano pojęcia wykluczenia społecznego i wykluczenia cyfrowego, określono grupy osób zagrożonych tymi wykluczeniami i czynniki powodujące ich wystąpienie. Wskazano na wielowymiarowość zjawiska wykluczenia społecznego, obejmującą dostęp do informacji publicznej, edukację osób niepełnosprawnych, e-learning, e-kompetencje, funkcjonowanie uniwersytetów trzeciego wieku, wolontariat. Omówiono polskie akty prawne dotyczące wykluczenia społecznego. Szczególną uwagę zwrócono na zastosowanie technologii informacyjnych w szkole oraz inicjatywy międzyśrodowiskowe przeciwdziałające wykluczeniu. Opisano przykłady dobrych praktyk o zasięgu ogólnopolskim w zakresie aktywnej reintegracji, wykorzystujące lokalny potencjał społeczny. Wśród omówionych praktyk znalazł się Program Rozwoju Bibliotek przeznaczony dla wzmocnienia potencjału bibliotek publicznych w małych miejscowościach. Przedstawiono przykłady projektów społecznych realizowanych w ramach Programu Rozwoju Bibliotek. Książka zainteresuje szczególnie osoby zaangażowane w przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, choć zjawisko reintegracji społecznej poprzez włączenie cyfrowe różnych grup społecznych ma również szerszy aspekt socjologiczny.

INFORMACJA. BIBLIOTEKA. SPOŁECZEŃSTWO. Z PRAC BIBLIOLOGICZNYCH KÓŁ NAUKOWYCH W POLSCE. POD RED. JACKA LADORUCKIEGO I ZBIGNIEWA GRUSZKI. ŁÓDŹ: WYDAWNICTWA UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO, 2013, ss. 132. ISBN 978-83-7525-920-9

Publikacja zawiera 12 tekstów zainspirowanych konferencją zorganizowaną przez Studenckie Koło Naukowe Bibliotekoznawców Uniwersytetu Łódzkiego „Biblioteka jako przedmiot badań naukowych”, która odbyła się 14 maja 2012 r. w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego. Zgodnie z zamierzeniem redaktorów tomu artykuły podzielono na dwie części: w pierwszej zamieszczono teksty pracowników naukowych i doktorantów, w drugiej części teksty studentów z różnych uczelni w kraju.

Tematyka przedstawionych tekstów jest bardzo zróżnicowana. W nawiązaniu do podtytułu publikacji otwiera ją tekst Jacka Ladoruckiego poświęcony działalności kół naukowych, kształtowaniu autorytetu mistrza i relacji pomiędzy mistrzem i uczniem. W kolejnym tekście Grzegorz Czapnik opisuje pojęcie „bibliominingu” jako : „zastosowanie technik eksploracji danych do sondowania ogromnych zasobów danych generowanych przez typowe biblioteki zautomatyzowane” (s.19). W pierwszej części publikacji znalazły się także teksty Izabeli Olejnik na temat Biblioteki Medem w Paryżu, jako przykładu biblioteki żydowskiej XXI w., Eweliny Makowskiej o różnych strategiach marketingowych w bibliotekach nordyckich, a także Pauli Gamus i Mileny Grzelki poświęcony powieściom historycznym w zasobach bibliotek cyfrowych.

Druga część, studencka, zawiera teksty reprezentantów różnych bibliologicznych kół naukowych. Otwiera ją charakterystyka idealnej biblioteki uniwersyteckiej opisana na podstawie badań oczekiwania studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Temat biblioteki akademickiej, a w zasadzie jej strony www przedstawionej jako wynik badań różnych serwisów internetowych zaprezentowały Paulina Pietraszak i Karolina Piaśnik. Obok dużych bibliotek uniwersyteckich przedmiotem badań stała się również

---

biblioteka domowa (Joanna Polok, Ewa Poloczek). Temat wpływu inicjatyw kół naukowych na przygotowanie do wykonywania zawodu bibliotekarza podjął Paweł Borettini. Użytkownikom bibliotek, seniorom, poświęcił swój tekst Krzysztof Kwiecień, natomiast najmłodszym użytkownikom – Olga Konatowska-Ciszek, Magdalena Józefiak. Publikację zamyka tekst Jolanty Wnęć o współczesnym polskim budownictwie bibliotecznym na przykładzie gmachów bibliotek w Połańcu i Myślenicach.

Tekst wpłynął 15 listopada 2013 r.